

Децюк Т. М., к.пед.н., доцент
Труба В. М., здобувачка вищої освіти 1 курсу, група АЮ-201
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЗВО

За останні роки все більше уваги науковців приділяється проблемі формування академічної доброчесності у майбутніх фахівців освіти. Це зумовлено тим, що культура академічної доброчесності фактично була відсутньою в українському академічному середовищі протягом довгих років і тільки за останнє десятиріччя активно почала формуватися. Дана ситуація сильно позначилася на якості науково-дослідницьких робіт не тільки здобувачів вищої освіти, а й деяких науково-педагогічних працівників. Такі прикрі явища як плагіат, самоплагіат, списування не сприймалися значною частиною академічної спільноти як злочин. Серед причин, на наш погляд, можна виділити в першу чергу відсутність потрібних знань щодо норм академічної доброчесності та навичок академічної культури. Тому нині особливу увагу слід акцентувати на таких проблемах, як вивчення норм здобувачами вищої освіти та науково-педагогічними працівниками етичної поведінки в навчальному та науковому процесах, а також методам запобігання випадків порушення академічної доброчесності в умовах закладу вищої освіти.

Перш ніж аналізувати можливі шляхи подолання проблеми формування академічної доброчесності здобувачів вищої освіти, необхідно проаналізувати саме поняття «академічна доброчесність». У цьому контексті слід звернутися в першу чергу до законодавства України. У Законі України про «Освіту» (Розділ V, стаття 42) академічна доброчесність визначається як: «сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень». Крім того, важливим є той факт, що із прийняттям Закону України про «Освіту» питання академічної доброчесності набуло політичного та правового характеру [2, с. 42].

Таким чином, питання академічної доброчесності в Україні регулюється не тільки нормами моралі, а й на законодавчому рівні. Що значно впливає не тільки на загальне уявлення про дане явище, а й на проблему дотримання норм академічної доброчесності в закладах вищої освіти.

Проблема формування академічної доброчесності у здобувачів вищої освіти нероздільно пов'язана із особистістю науково-педагогічного працівника. Саме представники викладацького складу мають бути прикладом і образом доброчесної особистості в освітньому середовищі. Можна стверджувати, що академічна доброчесність нині має бути фундаментом духовної, моральної цілісності, сили характеру особистості науково-педагогічного працівника.

Як зазначає науковець Г. Андрощук, академічна доброчесність опирається на цінності моралі абітурієнта, який приходить до закладу вищої освіти. Потім він розвиває ці цінності в процесі навчання, удосконалює на практиці. Тобто, основи академічної доброчесності мають закладатися ще зі школи, а також підкріплюватися моральними цінностями в родині. Серед компонентів, що формують поняття академічної доброчесності, можна виділити наступні: вміння бути чесним та відповідальним, поважати думки інших, дотримуватися академічного кодексу або кодексу честі ЗВО [1, с. 19-20].

Особливого значення в процесі формування академічної доброчесності набувають внутрішньо університетські кодекси честі. Наприклад, Клемсонський університет міжнародного центру академічної доброчесності розробив документ «Фундаментальні цінності академічної доброчесності». Відповідно даного документу академічна доброчесність – це неухильне слідування всіма учасниками академічного процесу шістьом головним цінностям: справедливості, чесності, довірі, мужності, повазі та відповідальності [4, с. 53].

Для більш глибокого розуміння проблеми необхідно також розглянути поняття «академічна недоброчесність». На думку О. Гужви, до академічної недоброчесності відносять плагіат, перепис чужих ідей своїми словами, шахрайство, підкуп, фальсифікація результатів дослідження. Науковець зазначає, що поширення академічного шахрайства не є суто побутовою проблемою, це є глобальною тенденцією, основними формами якої є правопорушення та нечесна поведінка з метою досягнення своїх цілей. Однією з причин надання переваги здобувачами вищої освіти саме академічній недоброчесності є те, що це дуже легкий спосіб отримати задовільні оцінки. Найпоширенішою формою прояву академічної нечесності серед здобувачів вищої освіти є плагіат. Широке розповсюдження використання різних форм прояву плагіату в академічному середовищі перед усім зумовлено, на думку О. Гужви, з одного боку, відсутністю усвідомлення учасниками освітнього процесу природи плагіату та основних проявів недоброчесності, а з іншого – усталеними викривленими принципами академічного письма та використання інформації, хоча принципи академічної доброчесності повинні формуватися ще під час навчання у середній школі [3, с. 11]. Саме це зумовлює ситуацію, коли здобувачі вищої освіти тільки під час навчання в ЗВО починають усвідомлювати, що саме дотримання академічної доброчесності є запорукою успішного навчання та професійного становлення.

Подолання проблеми формування академічної доброчесності серед здобувачів вищої освіти, на наш погляд, включає такі складові:

- формування негативного ставлення у здобувачів вищої освіти до плагіату та формування навичок академічної доброчесності;
- боротьба з корупцією в академічному середовищі;
- пропагування цінностей кодексу честі ЗВО серед здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників, тобто формування академічної культури.

Отже, важливими факторами гармонійного розвитку сучасного суспільства, на наш погляд, є якісна освіта. Забезпечити ці фактори можливо лише завдяки формуванню академічної культури в освітньому середовищі. А тому, першочерговим завданням для закладів вищої освіти є зниження до нульового рівня терпимості до проявів академічної нечесності у здобувачів вищої освіти, особливо таких як плагіат, списування та інші. Також важливо розробити стратегію формування академічної доброчесності у здобувачів вищої освіти на загальнонаціональному рівні та на рівнях окремих ЗВО. Це сприятиме тому, що здобувачі вищої освіти, які розділяють цінності академічної доброчесності, стануть успішними фахівцями, матимуть високу культуру, дотримуватимуться суспільних правил, а отже стануть поколінням, яке зможе досягти особистого успіху та буде розбудовувати заможну та успішну Україну.

Список використаних джерел

1. Андрощук Г. Авторське право і апропріація у мистецтві: межі доступного. *Інтелектуальна власність в Україні: науково-практичний журнал*. 2015. № 9, С. 13–20
2. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua / закони / показати / 2145-19>.

3. Довідник з академічної доброчесності для школярів / уклад. М. В. Григор'єва, О. І. Криков, С. О. Певко; [за заг. ред. О. О. Гужви]. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. 66 с.

4. Сопова Д. Академічна доброчесність у системі професійної підготовки майбутнього педагога [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/185262846.pdf>

Климовська А. Г., здобувачка вищої освіти 1 курсу, СП-201
Науковий керівник – **Захаріна М. І.**, к.філос.н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

СУЧАСНІ КЛАСИФІКАЦІЇ КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ

Криза у психології визначається як важкий стан, викликаний будь-якою причиною. У психологічній літературі науковці по різному оцінювали термін «криза»: Ф.Василюк – «критична ситуація», Л.Виготський – «розрив», С.Рубінштейн – «поворотний етап життєвого шляху», Т.Шибутан – «критичний період», Г.Ших – «перехід», «перелом».

Кризовою ситуацією називають, коли людина стикається із труднощами у реалізації важливих життєвих цілей і не може впоратися із цією ситуацією за допомогою звичайних засобів.

Виділяють два типи кризових ситуацій: обумовлені змінами в природному життєвому циклі й травмуючими подіями життя.

У ситуації кризи при спробі опанування стресовим станом людина переживає певний вид психологічного та фізичного перевантаження. Стреси та емоційне напруження можуть призвести або до адаптації до нової ситуації, або до розриву та погіршення виконання життєвих функцій. Хоча можуть бути деякі ситуації стресовими для всіх людей, вони виявляються кризами для тих, хто особливо вразливий до них в силу своїх особистісних особливостей. Проблематика кризи індивідуального життя розвивалася в більшості у контексті профілактичної психіатрії.

Базовими дослідженнями були різні реакції на життєві кризи в психіатрії у 1944 році Е.Ліндемманна, у концепції стресу, стадіях розвитку дистресу Г.Сельє у 1956 році, концепції восьми життєвих циклів і відповідних їм психосоціальних криз Е.Еріксона у 1959, концепції трьох видів криз В.В.Козлова у 1997 році.

Психологи виділяють такі основні кризи, з яким стикається практично кожна людина протягом життя:

- Кризи розвитку (вікові кризи);
- Деприваційні кризи (кризи втрати і розлуки);
- Травматичні кризи;
- Кризи відносин;
- Кризи сенсу життя;
- Морально-етичні кризи.

На думку таких науковців, як А.Анцупова й А.Шипілова кризова ситуація може бути розкрита як складна суб'єктивно - об'єктивна реальність, де об'єктивні складові сформовані у вигляді суб'єктивного сприйняття і особистісної значущості для її учасників. А.Анцупов і А.Шипілов формують досить складну ситуацію життя як таку, що характеризується розбалансованістю системи завдання – особистісні мотиви і можливості - умови